



N<sup>o</sup> 10.

# DZIENNIK URZĘDOWY WOIEWÓDZTWA AUGUSTOWSKIEGO.

*Ser vi si mus Leg um. . . .*

SUWAŁKI, dnia 5<sup>o</sup> Marca 1825. roku.

*Wydział Wojskowy.*

KOMMISSYA WOIEWODZTWA AUGUSTOWSKIEGO.

W zastosowaniu się do instrukcyi przez Kommissye Rządowe Spraw Wewnętrznych i Policyi na dniu 11. Lutego r. b. Nr. <sup>120</sup>/<sub>722</sub> i <sup>1876</sup>/<sub>774</sub> wydaney, a opierającej się na Postanowieniu NAYIASNIEYSZEGO PANA z dnia 25. Listopada, 7. Grudnia 1819. uwiadamia tak Wóytów Gminnych i Burmistrzów, iako też Obywateli i Mieszkańców Woiewództwa Augustowskiego, iż z dniem 1. Marca r. b. rewizya spisu Wojskowego niezawodnie rozpocznie się. Każdy przeto Wóyt i Burmistrz, przed wyższym terminem iak naydokładnię uregulować powinien księgi Ludności, tak, iżby Delegacya przybywszy do jego gminy, znalazła one w iak naylepszym porządku, przeciwnie bowiem, stałby się odpowiedzialnym z urzędu, i w tym celu odwołując się do art. 4. Instrukcyi przez Kommissye Rządowe Spraw Wewn: i Policyi, tudzież Woyny, na dniu 11. Lutego r. b. wydaney, zaleca iak naymocnię, aby dowody wyłączeń dla spisowych, posiadających prawo do wyłączenia, zaraz przed Delegacyą składane przez Wóytów i Burmistrzów zostały, do których złożenia w myśl powyżey cytowanego artykułu, interessantów przynaglić nawet są mocni. W tym więc celu podając do powszechney wiadomości przez Dzienniki Woiewódzkie Instrukcyą przez Kom-

missye Rządowe Spraw Wewnętrznych i Policji, tudzież Woyny wydana, poleca ogłoszenie po gminach, i z ambon, tak, aby nikt niewiadomością wymawiać się niemógł. Suwalki, dnia 22. Lutego 1825. r. Nr. 1111.

Prezes Mostowski.

Sekretarz Jeneralny Tomicki.

### Kommissye Rządowe Spraw Wewnętrznych i Policji, tudzież Woyny.

Gdy rewizya Spisu Woyskowego, stósownie do Postanowienia NAYIASNIEYSZEGO PANA z dnia 25. Listopada, 7. Grudnia 1819. ma byđć corocznie w dniu 1. Marca rozpoczętą; przeto Kommissye Rządowe Spraw Wewnętrznych i Policji, tudzież Woyny, następującą Kommissyom Woiewódzkim, i Delegacyom Zaciągowym, do tęg czynności przepisują Instrukcyą:

#### T Y T U Ł I.

Prace przygotowawcze przed rozpoczęciem rewizyi Spisu Woyskowego.

Art. 1. Kommissye Woiewódzkie, każdego roku przed dniem 1. Marca, uprzedzą przez Dzienniki Woiewódzkie Burmistrzów i Wóytów gmin, o rozpocząć się mającý rewizyi Spisu Woyskowego — poleca im oraz, co następuje:

- a. Zebranie wszystkich dowodów wyłączeń, których akta oddzielnie, stósownie do art. 11. Postanowienia Xięcia Namiestnika Królewskiego z d. 27. Stycznia 1818. utrzymywać są obowiązani.
- b. Sprawdzenie, przed przybyciem jeszcze Delegacyi Zaciągowej, ksiąg ludności z dowodami w Aktach Urzędów gminnych znajdującemi się, niemniej z ludnością całej gminy, której rewizyą naoczną w tym celu Wóyci lub Burmistrze odbyđć powinni, prostując natychmiast wszystko, co w skutek takowego sprawdzenia, okaże się w księgach ludności wypuszczoneń, niedostateczneń, lub mylnęń.
- c. Przygotowanie tego wszystkiego, co do przyspieszenia i ułatwienia w sposobie naydokładniejszym rewizyi posłużyć może.

Art. 2. Dla postawienia osób mających prawo do wyłączenia od zaciągu, których dowody na to w Aktach gminy się nieznaydują, w sposobności wczesnego opatrzenia się w takowe, podług przepisów w tytule II. Rozdziale 3. niniejszý Instrukcyi wymienionych, Kommissya Woiewódzka ogłosi zaraz w Dziennikach Woiewódzkich cały ten Rozdział Instrukcyi, i poleci Wóytom gmin i Burmistrzom podanie go do wiadomości wszystkich w obrębie gminy zamieszkałych, tak, aby nikt się późnię niewiadomością niełomaczył, gdyby przez nieopatrzenie się w dowód przepisany, lub opóźnienie w złożeniu go na terminie oznaczonym, wydanym będąc na zaciąg, następnie przed upłynieniem lat dziesięciu niemógł otrzymać uwolnienia.

Art. 3. Ogłoszenie powyższego Rozdziału Instrukcyi, również przez Plebanów z ambon uskutecznioneń, i kilkakrotnie powtarzaneń byđć powinno.

Art. 4. Kommissye Woiewódzkie uprzedzą prócz tego Burmistrzów i Wóytów gmin, iż gdy ci naylepię znać powinni położenie każdego w obrębie ich urzędowania zamieszkałego, pod względem służyc im mogącego prawa wyłączenia; przeto nie tylko obowiązani są pod surową odpowiedzialnością zaiąć się, nieczekając nawet rozpoczęcia rewizyi Spisu Woyskowego, sporządzeniem dowodów wyłączeń, które stósownie do Rozdziału 3. Tytulu II. w ich urzędach wygotowane byđć mają, ale nadto winni ostrzegać, dopilnować, i przynaglać każdego, aby się postarał o dowody, gdyby takowe podług przepisów powyższego Rozdziału Instrukcyi, niemogły byđć w urzędach ich wygotowane.

Art. 5. Kommissye Woiewódzkie prześlą Kommissyom Rządowym Spraw Wewnętrznych i Policji, tudzież Woyny, naydalę w 10. dni po odebraniu niniejszý Instrukcyi, po jednym exemplarzu Dziennika Woiewódzkiego, ogłaszającę przepisy w Rozdziale 3. wymienione.

Art. 6. Kommissye Woiewódzkie prześlą natychmiast Kommissarzom Obwodowym, a w miastach, od zarządzenia tychże niezależących, Urzędom Muncypalnym następujące szczegóły:

- a. Potrzebną ilość exemplarzy niniejszý Instrukcyi.
- b. Księgi ludności każdej respective gminy, w Kommissyi Wdzkiey utrzymywane.
- c. Druki sub lit: C. D.

#### T Y T U Ł II.

Skład i działania Delegacyów Zaciągowych.

#### ROZDZIAŁ I. Skład Delegacyów Zaciągowych.

Art. 7. Delegacya Zaciągowa, składać się ma stósownie do Postanowienia z d. 27. Października 1816. roku:

- a. Z jednego Obywatela, osiadłego w obrębie działania Delegacyi Zaciągowej.
- b. Z Prezydenta, Burmistrza lub Wóyta, albo ich zastępców.
- c. Z jednego Officera kommanderowanego w tym celu przez Generała Dyżurnego.
- d. Z Lekarza.

Art. 8. Gdyby żaden z osiadłych Obywateli tęg czynności podiać się niemógł, miejsce jego zastąpi Adjunkt Obwodowy.

Art. 9. Zakazuje się iak naysurowię używać do składu Delegacyów Zaciągowych, w miejsce Obywateli, osób w służbie prywatney będących.

Art. 10. Kommissarze Obwodowi wezwą wczesnie Obywateli do składu Delegacyów Zaciągowych należeć mających.

Art. 11. Kommissye Woiewódzkie odbiorą, iak zawsze, od Generała Dyżurnego listę Officerów, na Członków Delegacyów Zaciągowych odkommanderowanych.

Art. 12. Lekarze przeznaczeni zostaną przez Kommissye Woiewódzkie, które dalsze w tęg mierze otrzymają rozkazy od Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji.

#### ROZDZIAŁ II. Działania Delegacyów Zaciągowych.

Art. 13. Przed rozpoczęciem rewizyi Spisu Woyskowego, wręczą Kommissarze Obwodowi Delegacyom Zaciągowym następujące szczegóły:

- a. Po jednym exemplarzu niniejszý Instrukcyi.
- b. Dwa exemplarze księgi ludności każdej respective gminy, to jest: jeden w Kommissyi Woiewódzkiey, a drugi u Kommissarza Obwodowego utrzymywane.
- c. Druki sub lit: C. D.
- d. Listę imienną Burmistrzów, Wóytów gmin, lub ich zastępców w każdym Obwodzie.

Art. 14. Delegacye Zaciągowe odbywać będą rewizye Spisu Woyskowego w miejscu każdej gminy; mogą jednak dołączać pomniejsze gminy do większych, sobie przyległych.

Art. 15. Delegacye, za porozumieniem się z Kommissarzami Obwodowemi, wyznaczą dla każdej gminy dzie, w których rewizya Spisu Woyskowego odbywać się będzie, o czę Wóyci i Burmistrze, przez zwyczajne obiegniki Kommissarzy Obwodowych, zawiadomieni byđć mają.

Art. 16. Skoro Delegacya Zaciągowa stanie w której gminie lub mieście, Wóyt lub Burmistrz miejscowy złożyc ię ma utrzymywany przez siebie exemplarz księgi ludności wraz z aktami, dowody obejmującemi, które podług artykułu 11 Postano-

wienia Xięcia Namiestnika Królewskiego z dnia 27. Stycznia 1818. r. w urządzie jego znajdować się powinny.

Art. 17. Delegacya sprawdzi na miejscu księgi z dowodami, których rzetelność powinna być rozpoznawana, podług zasad Rozdziału 3. niniejszej Instrukcyi.

Art. 18. W tém miejscu Delegacya Zaciągowa, z szczególniejszą uwagą dowody wieku mężczyzn rozpoznawac jest obowiązana. Skoro bowiem stosownie do art. 26. ci tylko z nich stawieni przed nią być mają, którzy podług księgi ludności od 20. do 30. lat wieku liczą, przeto nim ich powoła, powinna się gruntownie przekonać, czyli inni zapisani, iako niedoszli tego wieku, lub wyszli z onego, dostateczne na to złożyli dowody.

Art. 19. Dowód w téj mierze stanowić ma metryka urodzenia, lub wypis z Aktów Urzędnika Stanu Cywilnego, w które każdy zaopatrzyć się powinien.

Art. 20. Przypadek tylko spalenia lub zatracenia ksiąg kościelnych, mógłby uczynić niepodobnym uzyskanie onego. W takim razie, winien spisowy udowodnić to świadectwem Proboszcza, lub Urzędnika Stanu Cywilnego, z wymienieniem wsi lub miasta, tudzież Obwodu, gdzie spalenie, lub zatracenie rzeczonych ksiąg nastąpiło.

Art. 21. Delegacya Zaciągowa mając produkowane sobie takowe świadectwo, każe się ludziom w tym przypadku będącym, stawić przed sobą, i oznaczy im wiek podług własnego zdania.

Art. 22. Co do innych szczegółów, które stosownie do Postanowienia Xięcia Namiestnika Królewskiego z dnia 27. Stycznia 1818. r. w księdze ludności obiętymi być powinny, gdyby się okazało, iż takowe nie są zapisane podług dowodów w aktach gminnych znajdujących się; Delegacya Zaciągowa niedokładności takowe, za pomocą miejscowego Prezydenta, Burmistrza, lub Wójta gminy, sprostować powinna.

Art. 23. Nadto, dla zapewnienia się, iż cała ludność gminy jest w pomienionej księdze zapisana, i że wszelkie szczegóły w niej obięte, a dowodami nie poparte, są prawdziwemi; Delegacya Zaciągowa powoła Soltysów w każdej wsi, aby byli obecni przy sprawdzeniu księgi ludności, i żądać od nich będzie, z zastrzeżeniem przysięgi, wyjaśnienia tak osób z téjże księgi wypuszczonych, iako też dostrzeżonych w niej niedokładności.

Art. 24. Podług zasięgniętych tym sposobem objaśnień, sprostowanie księgi ludności ma nastąpić. Delegacya Zaciągowa uprzedzi tak Wójtów lub Burmistrzów, iako też Soltysów, że gdyby się okazało, iż pomimo istniejących niedokładności w księdze ludności, Delegacya nie była o tém ostrzeżoną, a tém samym sprostowanie księgi nastąpić nie mogło, do surowej odpowiedzialności pociągniętemi zostaną.

Art. 25. W tym celu powinien być sporządzony wywód słowny, wyjaśniający, czy księga ludności prowadzoną była dokładnie, w przeciwnym razie, w czym była mylną, albo niedostateczną, czy zupełnie sprostowaną została, lub w części, i jakie przeszkody zachodziły do całkowitego iéy uregulowania. Wywód ten ma być podpisanym nietylko Członków Delegacyi Zaciągowej, ale i Soltysów opatrzoną.

Art. 26. Po ukończeniu sprawdzenia ksiąg ludności, Delegacya Zaciągowa rozkaże stawić się wszystkim mężczyznom, mającym stosownie do tychże ksiąg wiek spisowy, to jest: co z dniem 1. Października r. b. skończą rok 20. a nie dojdą lat 30. życia swego. Uwalniają się atoli od tego obowiązku ci wszyscy, którzy podług złożonych już i zatwierdzonych przez Kommissyą Wiewódką dowodów, wykazali dostatecznie, iż mają prawo do wyłączeń na zawsze; mianowicie Żydzi i Menonisci, którzy do zaciągów nie należą.

Art. 27. Wóyci Gmin i Burmistrze, odpowiedzialni są naysurowiej za toż sa-

mość ludzi przed Delegacyą Zaciągową stawionych. Wszelkie przedsięwzięte zostaną środki, dla wykrycia wydarzyć się mogących w téj mierze nadużyć.

Art. 28. Delegacya Zaciągowa, po naoczném przekonaniu się o postawie, wzroście i stanie zdrowia tych ludzi, zapisze każdego z nich w wykazie lit. C. zapelniając wszelkie onego rubryki.

Art. 29. W rubrykach „iaki posiada sposób do życia i rodzice jego, tudzież iaki posiada majątek i rodzice jego“ wyrazić należy naydokładniey sposób do życia każdego spisowego, lub rodziców, na przypadek gdyby przy tychże zostawał.

Okoliczność ta szczegółowo wyluszczoną być powinna, to jest: czyli proceder ten stanowi handel lub fabrykę, z wymienieniem iakiego rodzaju, i iak znaczne; czyli ten składa się z majątku nieruchomnego, z wyrażeniem, czy w domach, i ilu, lub też ziemi, i jeżeli jest majątek gruntowy, z wielu folwarków, albo włók, lub morgów; nakoniec, czyli jest synem Urzędnika, lub wojskowego, i iakiego stopnia; lub też innego Obywatela, prowadzącego sposób do życia tu nieprzewidziany. Dokładne zapelnienie tych rubryk, w sposobie wyżej wskazanym, służyć będzie Kommissyom Rządowym za rodzaj kontroli, czyli w ściśłym dopelnieniu wyraźney woli NAYIASNIEYSZEGO PANA, odezwą Xięcia Namiestnika Królewskiego z dnia 27. Stycznia 1823. r. objawioney, wszyscy mieszkańcy stosownie do prawa, bez względu na ich stan i majątek, są powoływani na zaciąg.

Art. 30. Gdy jednak kontroila takowa nie będzie mogła rozciągać się, iak tylko do ludzi księgą spisową obiętych, przeto, jeżeliby na przyszłość, tak w skutek weryfikacyi ksiąg spisowych w Kommissyach Rządowych odbywanych, iako też inną iaką drogą, okazało się w téj mierze nadużycie lub stronność; natenczas tak Władza, która się tego dopuści, iako też i ta, która tolerować to będzie, lub nie dojrzy, do naysurowszey odpowiedzialności pociągniętą zostanie, iako działająca w brew Postanowieniom NAYIASNIEYSZEGO PANA, o zaciągu, i następnie rozwiającym oneż rozporządzeniom.

Art. 31. Delegacya Zaciągowa zapisawszy w wykaz lit. C. wszystkich ludzi art. 26. niniejszej Instrukcyi wskazanych, którzy przed nią stawieni zostali, zaciągnąć ma na końcu tych, którzy w podobney znajduią się kategorii, a którzy w czasie odbywaney przez nią rewizyi, obecni w gminie nie byli.

Art. 32. Wójt gminy obowiązany jest wypisać własnoręcznie w uwagach wykazu lit. C. obok każdego w tym przypadku będącego, powód nieobecności, wyluszczać wyraźnie:

a. Czyli nieobecność ta pochodzi z usprawiedliwiających go przyczyn, z wymienieniem iakich, iak długo trwa, i za czyim pozwoleniem.

b. Czyli z powodu ukrywania się przed spisem, z wyrażeniem, iak dawno się oddalił z gminy, i gdzie podług wszelkiego podobieństwa mógłby się ukrywać.

Art. 33. Za rzetelność powyższych deklaracyi, naysurowiej Wójt gminy jest odpowiedzialny.

Art. 34. Delegacya Zaciągowa, zanotnie w uwagach wykazu lit. C. żonatych i wdowców, z wymienieniem, czy mają dzieci i wiele.

Art. 35. Spisowi, których cały skład Delegacyi Zaciągowej uzna za dotkniętych kalectwem niewyleczonem, powinni być umieszczeni na oddzielney liście obymiający, w przeznaczonéj na to rubryce, obok każdego rodzaj kalectwa lub niedoleżności.

Art. 36. Ponieważ stosownie do art. 56, rodzicom służy prawo wyboru jednego z synów, chociażby mieli innych w wieku lat 17. lecz dla kalectwa lub niedoleżności niemogących im być pomocą; kalectwo ci również stawieni być powinni przed Dele-

gacyą Zaciągową, która listę ich oddzielną, podług zasad artykułem powyższym przepisanych, sporządzi.

Art. 37. Stosownie do art. 21. Delegacya Zaciągowa obowiązana jest rozkazać stawić się wszystkim mężczyznom w księdze ludności zapisanym, jako niebędącym w wieku spisowym, a nieposiadającym na to dowodów; a to dla oznaczenia im wieku. Wiek tych ludzi, Delegacya zapisze podług własnego zdania, i oddzielną ich listę sporządzi, z wyrażeniem stosownej uwagi w adnotacyi; lecz decyzya w tej mierze należy do Kommissyi Superrewizyynnej; co jednak nie rozciąga się do młodzieńców, ani do mężczyzn podeszłych, którzy widocznie w wieku spisowym się nieznajdują.

**ROZDZIAŁ III. O wyłączeniach od zaciągu.**

Art. 38. Delegacye nie wyrokują względem wyłączenia od zaciągu stawionych tej spisowych, umieszczają tylko uwagi swoje w rubryce adnotacyi względem tych, którym prawne wyłączenie w dle poniżej wymienionych przepisów służyć może, bądź to stosownie do akt w urzędzie Wójtów gmin lub Burmistrzów znajdujących się, bądź też wedle ustnej deklaracyi stawiających spisowych.

Art. 39. Delegacye odbiorą dowody wyłączeń od tych, którzy posiadać je będą w czasie odbywaney przez nią rewizyi w gminach, i sporządziwszy dokładną onych specyfikacyą, niemnięj podpisem swoim opatrzywszy, zostawiają ją Wójtom lub Burmistrzom, którym takowa służyć będzie za dowód zakwitowania z odebrania tychże dowodów.

Art. 40. Co do ludzi w podobnej kategorii znajdujących się, którzyby w ówczas nie mieli jeszcze wygotowanych dowodów wyłączenia, z tych każdego Delegacya Zaciągowa jest obowiązana ostrzedz, iż stosownie do artykułu 4. powinni pospieszyć z opatrzeniem się w takowe, aby najdalej w przeciągu 6. tygodni od daty rewizyi spisu w gminie, Kommissyą Woiewódzką doszły. Zwróci prócz tego Delegacya Zaciągowa uwagę Burmistrzów i Wójtów gmin, iż włożony na nią obowiązek ostrzegania spisowych o potrzebie złożenia dowodów wyłączeń na termin oznaczony, nie uwalnia ich od odpowiedzialności zagrożonej art. 4. gdyby się okazało, że z ich winy zwłoka w tej mierze nastąpiła.

Art. 41. Gdy doświadczenie przekonało, iż wiele osób przez niewiedomość urzędzeń, nie korzysta z służyć im mogącego dobrodzieystwa wyłączenia, i dopiero gdy umieszczeni zostaną w Woysku, familie, lub Władze miejscowe reklamują o ich uwolnienie od służby; przeto Kommissye Rządowe dla zapobieżenia wszelkimi w mocy ich będącymi środkami podobnym wypadkom, polecają Delegacyom Zaciągowym, iżby nieograniczając się na przyjmowaniu czynionych im dobrowolnie w tej mierze deklaracyów, badali z skrupulatnością wszystkich stawiających przed niemi spisowych, nawet tych którzyby względem służyć im mogącego wyłączenia, żadnego sami oświadczenia nie uczynili.

Art. 42. Gdyby w skutek tego badania okazało się, iż który z nich stosownie do prawa, powinien być wolny od zaciągu, Delegacya Zaciągowa oświecić go o tém jest w obowiązku, i razem ostrzedz o złożyć się powinnych przez niego stosownie do poniższych artykułów dowodach, zwracając uwagę Burmistrza lub Wójta, iż to jego baczności uszło, i żądając iżby z swęj strony dopełnił to, co mu jest art. 4. poleconém. Stosowną uwagę o takowej przestrodze, obok każdego takiego spisowego, Delegacya w wykazie lit. C. położy.

Art. 43. Dla uniknienia wszelkich mylnych tłumaczeń o wyłączeniach, wskazują się Delegacyom Zaciągowym następujące w działaniu prawidła, oparte na Postanowieniach NAYJASNIEYSZEGO CESARZA JMCI i KROLA, tudzież Xięcia Namieśtnika Królewskiego.

Art. 44. Wyłączenie od zaciągu udzielone iedynakom art. 2. pod lit. a. Postanowieniem NAYJASNIEYSZEGO PANA, z dnia 17. Października 1816. r. nadane im było iedynie w zamiarze zapewnienia rodzicom na starość pomocy i wyręczenia w gospodarstwie.

Art. 45. Wynika więc ztąd, że iedynak, dopóki oyciec lub matka żyją, powinien być wolny od spisu wojskowego. Po śmierci zaś rodziców, jeżeli nieodziedziczy żadnego gospodarstwa rolnego, rękodzielni lub handlu, lub nie nabędzie iakichkolwiek praw, kwalifikujących go do wyłączenia, jako należący do Spisu Wojskowego uważany być powinien.

Art. 46. Jeżeli znajduje się dwóch synów z podwoynego małżeństwa, to jest: oha z iednej matki, a każdy z innego oycia, natenczas syn z pierwszego małżeństwa splodzony, niemoże być uważany za iedynaka, z powodu, że matka jego ma drugiego syna z powtórnego małżeństwa, i należec będzie do zaciągu, jeżeli nieodziedziczy po oycu gospodarstwa rolnego, rękodzielni lub handlu, albo też przed zeyściem jego nie ożeni się.

Art. 47. Co się zaś tycze syna z powtórnego małżeństwa, ten będąc względem oycia swego iedynakiem, mieć będzie z takowego tytułu prewo do wyłączenia aż do czasu, póki drugi syn z tegoż małżeństwa splodzonym nie zostanie.

Art. 48. Toż samo ma się zupełnie rozumiec o dwóch synach z iednego oycia, a każdy z innęj matki splodzonych.

Art. 49. Na przypadek, gdyby weszli w związki małżeńskie wdowiec z wdową, mający iedno z nich lub oboje z pierwszego małżeństwa po iednym synie; ci synowie mają być uważani za iedynaków. Jedynactwo to jednak upada gdyby z powtórnego małżeństwa urodził się trzeci syn, lub więcéj dzieci, chyba gdyby odziedziczyli rękodzielnię lub handel, albo gdyby synowie z drugiego małżeństwa pomarli. W tym bowiem ostatnim przypadku, synowie z pierwszego małżeństwa wracają do prawa iedynactwa.

Art. 50. Co się zaś tycze iedynaków z nieprawego łoża, których matki żyją, ci, jeżeli przez matkę lub oycia za dzieci prawe i successorów prawnie uznani zostaną, i znajdując się w którym z przypadków w niniejszey Instrukcyi wyszczególnionych, za wolnych od obowiązku służenia w Woysku uważani być powinni.

Art. 51. Gdy stosownie do artykułu 44. wyłączenie iedynaków nastąpiło iedynie w celu zapewnienia rodzicom pomocy i wyręczenia, i gdy zamiar ten niebyłby dopiętym, skoroby iedynak zaniedbywał rodziców, lub oddalony od nich będąc, bawił się włóczęgostwem; przeto jeżeli się zdarzy, iż rodzice dla powyższych pobudek, nie życzyliby sobie mieć syna iedynaka uwolnionego od zaciągu; tenże utracą prawo wyłączenia.

Art. 52. Dowód iedynactwa, stanowić ma wywód słowny w urzędzie Wójta lub Burmistrza sporządzony, a przekonywający, iż jest istotnie iedynakiem, że znajdując się w przypadkach art: 45. 46. 47. 48. 49. i 50. wymienionych, a nadających mu prawo do wyłączenia, i jeżeli rodzice jego żyją, iż życzą sobie mieć go wyłączonym od zaciągu. Za rzetelność i dokładność tego dowodu, Burmistrz lub Wójt gminy jest odpowiedzialny.

Art. 53. Wyłączenie udzielone art. 2. lit. b. Postanowienia z dnia 17. Października 1816. r. dla iednego syna w każdéj familii wybranego przez rodziców lub opiekunów, nastąpiło z tego samego powodu co i dla iedynaków, to jest: dla zapewnienia rodzicom na starość pomocy i wyręczenia w gospodarstwie, niemnięj dla zabezpieczenia małoletnim braciom i siostram opieki, w osobie iednego z braci, naprzypadek

śmierci rodziców; nakoniec, dla zarządzenia pozostałym po nich gospodarstwem, w celu zapobieżenia upadkowi onegoż.

Art. 54. Wypada więc ztąd, iż w familii, gdzie są synowie wyszli z wieku spisowego, lub niedoszli lat 20. lecz zdolni do trudnienia się gospodarstwem, albo też mający prawo wyłączenia z jakiegokolwiek powodu, tam wolność wyboru nadana rodzicom lub opiekunom, upada.

Art. 55. Wiek, w którym niedoszli lat spisowych, uważanemi być mają za zdolnych do trudnienia się gospodarstwem, liczy się od lat 17. skończonych.

Art. 56. Zastrzega się jednak, iż gdyby synowie niebędący jeszcze w wieku spisowym, a mający lat 17. lub więcej, niemogli być wyręczeni rodziców dla braku sił fizycznych, lub obłąkania umysłu, dla kończenia nauk w Szkołach publicznych, lub uczenia się rzemiosła, w celu zapewnienia sobie na przyszłość stanu iakowego; natenczas wolno jest rodzicom lub opiekunom wybrać do wyłączenia syna w wieku spisowym będącego, skoro dla słabości ich, lub nadwątlonego zdrowia, rzeczony syn jest im koniecznie potrzebny do prowadzenia gospodarstwa, lub pracowania na ich utrzymanie.

Art. 57. Wybór rodziców lub opiekunów, przestaje nadawać prawo do wyłączenia, jeżeli jeden z synów kwalifikujących się do służby, w przeciągu czasu nim na zaciąg powołany zostanie, nabędzie iakowego tytułu wyłączenia, wyjąwszy atoli kalectwa lub niesposobności do zatrudnień; ten ostatni przypadek powinien być stosownie do art: 1. Postanowienia Królewskiego z dnia 17. Lipca 1819. r. poddany pod decyzją Kommissyów Rządowych Spraw Wewnętrznych i Policji, tudzież Woyny.

Art. 58. Po śmierci rodziców, wybrany syn do wyłączenia, wraca obowiązek należenia do spisu, chyba żeby prawnie powołany był na opiekuna małoletnich braci i siostr, doszedł 30. lat wieku, lub innym tytułem wyłączony został, albo też gdyby dla zarządzenia pozostałym po rodzicach gospodarstwem był potrzebny. Na ten ostatni przypadek, chociażby wybór przez rodziców niebył przed ich śmiercią uskuteczniiony, opiekuni mają prawo dla zapobieżenia upadkowi gospodarstwa, wybrać jednego syna, trzymając się ściśle prawideł, podług których rodzicom jest wybór dozwolony.

Art. 59. Co się tycze synów, którzy przed Postanowieniem *Najjaśniejszego PANA* z dnia 17. Lipca 1819. r. wybrani zostali przez rodziców lub opiekunów do wyłączenia od zaciągu, na mocy służący im w ówczas nieograniczonej w téj mierze wolności, i w tém zaufaniu prawa pożenili się, ci od zaciągu wolni być powinni, stosownie do decyzji Xięcia Namiestnika Królewskiego z dnia 30. Listopada 1819. r. chociażby bracia ich mieli nawet wyłączenie.

Art. 60. Gdyby się zdarzyło, iż rodzice mający posiadłość w Królestwie i za granicą, chcieli wyłączyć syna w wieku spisowym będącego, w tenczas kiedy mają więcej synów za granicą zamieszkałych, a w przypadku art. 54. przewidzianym znajdujących się, wyłączenie takowe miejsca mieć niemoże, z powodu, że synowie w do-brach za granicą położonych mieszkający, niemogą być powołani na zaciąg, i że rodzice mogą sobie wybrać jednego z nich do pomocy i wyręczenia.

Art. 61. Dowód wyboru, stanowiąc akt przez rodziców lub opiekunów, również w urzędzie Wójta gminy lub Burmistrza sporządzony, a wymieniający, iako wybrany niema żadnego z braci kwalifikującego się do wyłączenia.

(Dalsza kontynuacya w Dodatku.)

DODATEK

(dalszy ciąg Instrukcyi dla Delegacyów-Zaciągowych.)

Art. 62. Na przypadek, gdyby był jeden, lub kilku synów w wieku od 17. do 20. roku życia, niemogących być wyręczeni rodzicom potrzebującym iakowego, dla podeszłych lat, lub słabości zdrowia, należy to w akcie wyrazić, z wymienieniem nazwiska i imienia każdego z synów, powodów, dla których niemogą być pomocnemi rodzicom, niemniżej przyczyny, dla iakięj ciż rodzice nie potrafią się obeysć bez pomocy dzieci.

Art. 63. Wyłączenie art: 2. lit: C. rzeczonego wyżey Postanowienia, udzielone bratu mającemu opiekę nad małoletnimi braćmi i siostrami, których rodzice nieżyją, trwa aż do czasu ukończenia opieki.

Art. 64. Jeżeli w familii iakięj znajdują się bracia, mający wyłączenie od zaciągu, posiadający razem wszelkie własności do sprawowania opieki, natenczas żaden z braci w wieku spisowych będących, niepowinien być wybrany na opiekuna.

Art. 65. Dowód opieki brata nad małoletnimi braćmi i siostrami, stanowiąc ma:

- a. Sepultura, lub inne iakowo urzędowe świadectwo śmierci rodziców.
- b. Świadectwo życia małoletnich.
- c. Metryka wskazująca ich wiek.
- d. Wywód słowny, w urzędzie Wójta gminy lub Burmistrza sporządzony, a przekonywający o powierzeniu bratu prawnie opieki nad małoletnimi, tudzież o trwaniu onęj ciągle, niemniżej, że tenże niema żadnego brata posiadającego wyłączenie od zaciągu.
- e. Gdyby zaś miał jednego lub kilku braci posiadających wyłączenia, lecz niezdatnych do sprawowania opieki, okoliczność ta również w wywodzie słownym wyraźną być powinna, z szczegółowym wyluszczeniem rodzaju niezdatności, i dołączeniem potrzebnych na to dowodów.

Kommissya Woiewódzka obowiązana jest wywód pod lit: E. wymieniony wraz z dowodami, pod ostateczne Kommissyów Rządowych Spraw Wewnętrznych i Policji, tudzież Woyny, przedstawić rozstrzygnięciu.

Art. 66. Przez nadanie artykułem 2. lit: D. Postanowienia z dnia 17. Października 1816. r. wyłączenia wdowcom mającym dzieci, prawo chciało zapewnić troskliwy dozór nad dziećmi.

Art. 67. Wypływa więc z tego, iż wdowcy mający dzieci, chociażby w powtórne weszli związki, pozostają przy prawie wyłączenia, dopóki dzieci z pierwszego małżeństwa żyć będą.

Art. 68. Wdowcy jednak, którym przed doysciem lat 30. dzieci pomarły, należą do spisu, chociażby z powtórnego małżeństwa mieli dzieci, którychby matka żyła.

Art. 69. Wyłączenie, o którym jest mowa w artykule 66. i 67. ma być udowodnione:

- a. Aktem zeyścia żony wdowca.
- b. Świadectwem życia dzieci jego, przez Władzę tego miejsca, gdzie one są zamieszkałe, wydanem.

Art. 70. Udzielone art. 2. lit: E. wyłączenie cudzoziemcom i ich synom, urodzonym za granicą przed ich przybyciem do kraju, służy im na zawsze wszystkim bez wyjątku, nawet tym, którzy będąc rodem z części Xięstwa Warszawskiego, do Austrii, Pruss, i wolnego miasta Krakowa odpadłych, w iakimkolwiek czasie w Królestwie Polskiem osiedli.

Art. 71. Spisowi, których rodzice mieszkają w tutejszym kraju, a których matki udawszy się za granicę dla jakichkolwiek bądź powodów, zrodziły ich tamże, nie są wyłączeni od zaciągu, albowiem urodzenie ich za granicą, w czasie gdy rodzice byli Obywatelami osiadłymi w Królestwie, używającymi wszelkich prerogatyw, i uległymi wszelkim obowiązkom Obywatelskim, niemoże wyłączać od zaciągu dzieci ich, za granicą w prawdzie zrodzonych, lecz również przypuszczonych do używania tychże prerogatyw, i obowiązanych ulegać wszelkim powinnościom.

Art. 72. Rozumie się samo przez się, iż synowie zrodzeni za granicą, w czasie gdy ich rodzice tamże osiadłymi byli, i później dopiero przenieśli się do tutejszego kraju, ci będąc uznani wedle art: 70. Instrukcyi za cudzoziemców, jeżeli urodzenie udowodnią sposobem art. 74. i 75. téż Instrukcyi wskazanym, powinni być wyłączeni od zaciągu.

Art. 73. Postanowienie Xięcia Namiestnika Królewskiego z d. 18. Stycznia 1822. wskazuje iak mają być uważani co do wyłączenia od zaciągu, właściciele różnorodności; to jest: iż mają być wolni od tego obowiązku ci, którzy do daty ratyfikacyi traktatu Wiedeńskiego mieli zamieszkanie w częściach do kraju Pruskiego odpadłych, a później do kraju tutejszego przenieśli się.

Art. 74. Dowód na wyłączenie art. 70. i 72. wymienione, stanowić będzie metryka urodzenia, lub w braku takowej, paszport; jeżeli w nim miejsce urodzenia jest wyrażone, lub też nakoniec inne urzędowe w téj mierze dowody.

Art. 75. Gdyby człowiek z zagranicy nie był w stanie zaopatrzenia się w potrzebne dowody, co jednak rzadko zdarzyć się może, natenczas Kommissya Woiewódzka po dokładnym przekonaniu się o tém, sporządziwszy z niego wywód słowny, z wyluczeniem wszelkich okoliczności, służących na poparcie tego twierdzenia, przedstawi takowy wywód, z załączeniem opinii swojej, do decyzyi Kommissyom Rządowym Spraw Wewnętrznych i Policji, tudzież Woyny.

Art. 76. Wyłączenie dla Urzędników i Officyalistów cywilnych etatowych, udzielone pod lit: g. tegoż artykułu, Postanowienia z dnia 17. Października 1816. służy im tak długo, iak na urzędzie z tawać będą.

Nie uważają się jednak za mających prawo do takowego wyłączenia, iak tylko ci, którzy na mocy etatu liczbowego, przez NAYIASNIEYSZEGO PANA, lub Xięcia Namiestnika Królewskiego zatwierdzonego, są mianowani, lub których posady, chociaż etatem nieobjęte, są jednak szczególnem Postanowieniem Królewskiem, lub Xięcia Namiestnika Królewskiego utworzone.

Art. 77. Zastrzeżenie takowe nie rozciąga się jednakże do Wydziałów Sprawiedliwości i Skarbu, w tych albowiem znajdują się posady, które z przyczyny nieprzewidzianej potrzeby, szczegółowo w etatach liczbowych niemogą być oznaczone.

Art. 78. Z pomiędzy przeto Officyalistów, do Wydziałów tych należących, ci jedynie, którzy dla czasowej potrzeby i do nadzwyczajnej czynności na dyety są przybrani, niemając mianowań, od zaciągu wojskowego uchyleni być niemogą.

Art. 79. Urzędnicy Cywilni, art: 76. objęci, złożyć powinni na dowód swego wyłączenia:

- a. Mianowanie na sprawowany przez siebie Urząd.
- b. Świadczenie przyzwoitej Władzy, iż są mianowani na mocy etatu liczbowego, przez NAYIASNIEYSZEGO PANA, lub Xięcia Namiestnika Królewskiego potwierdzonego, albo stosownie do szczególnych postanowień Królewskich, lub Xięcia Namiestnika Królewskiego.
- c. Świadczenie téż Władzy, iż ciągle w urzędowaniu zostają.

Art. 80. Urzędnicy art: 77. wskazani, obowiązani są usprawiedliwić wyłączenie swoje dowodami w artykule powyższym pod lit: a. c. wymienionymi.

Art. 81. Officyaliści Administracyi tabak w kraju, i Konsumpcji w Warszawie, ci tylko mają być wolni od zaciągu, którzy Postanowieniem Xięcia Namiestnika Królewskiego pod dniem 2. Września, 7. Października, i 9. Grudnia 1823. r. otrzymali wyłączenie.

Art. 82. Officyaliści Administracyi tabacznój w kraju, i konsumpcji w Warszawie, wzmiankowani w art: 81. winni złożyć świadectwo zwierzchniej Władzy swojej, iako ciągle w tém urzędowaniu zostają.

Art. 83. Wóyci gmin posiadają uwolnienie od zaciągu w ten czas, gdy są właścicielami dóbr ziemskich, i jeżeli sami obowiązki urzędu tego sprawują, tak, iak Postanowieniem Xięcia Namiestnika Królewskiego z d. 26. Września 1820. r. przepisuje.

Art. 84. Kommissye Woiewódzkie najlepiej wiedzieć mogą, którzy z Wóytów gmin znajdują się w tym przypadku.

Art. 85. Uwolnieni od służby Wojskowi, niemniej Urzędnicy Wojskowi, porównani stosownie do decyzji Jego Cesarzowiczowskiej Mości Wielkiego Xięcia, Naczelnego Wodza z dnia 20. Stycznia, 1. Lutego 1824. r. z stopniami Officerskimi, posiadają wyłączenie od zaciągu na zawsze. W téż samej kategorii znajdują się wykreśleni z kontroll Officerowie, lub Urzędnicy Wojskowi.

(Dokończenie w następnym Numerze.)

*Li s t y G o Ń c z e.*

Nr. 5124. 591. Nr. k. 10. Niełaki Wincenty Michałowski, przedtem za popełnioną kradzież w Michalinie, Obwodzie Maryampolskim, będąc pod Sąd oddany, po wycierpianej karze, i wskazaniu na dezertacyą do Kraju Rossyjskiego, iako tamże urodzony, w d. 13. Stycznia r. b. przybywszy do miasteczka Poniemónia, u mieszkańca tegoż miasta Karóla Cichowskiego, bez zameldowania się policji miejscowej, pozostawił klacz siwą, w jabłku, lat 5. czy 6. mającą, rośliny średniej, złtp: 40. wartującą, oraz sanki, a sam udał się do Rossyi, do swych rodziców, w Powiecie Kowieńskim, parafii Kazmiałowskiój zamieszkałych, i dotąd niepowraca — w dniu zaś 14. tegoż Mca Józef Orynt, właścianin gminy Freda, iako prawy właściciel, sanki swoje odebrał, a do klaczy nie przyznał się, i dla tego Burmistrz miasta Poniemónia oną przyaresztował; z tego więc względu, gdy pada podeyrzenie, iż pomieniony Michałowski, iako człowiek złej konduity, mógł komu opisaną powyżej klacz skraść; właściciel przebie do rzeczzonego Burmistrza po odebranie takowej zgłosić się winien, gdyż po terminie tym na rzecz Skarbu sprzedaną zostanie.

Nr. 5417. 610. Nr. k. 11. Abel Dawidowicz, rodem z miasta Przeroshi, mający lat 37. twarzy ściągłej, nosa sporego, oczu niebieskich, włosów blond, brodę rudą, gęsto zarosłą mający, wzrostu średniego, ubrany zwyczajnie po żydowsku; który jest potrzebny do sprawy, przeciwko niemu za upuszczenie aresztanta wyniesioney — ma być więc ślédzony, a w razie ujęcia, do Sądu Policji Poprawczej Wydziału Kalwaryjskiego dostawiony.

**OBWIESZCZENIE.**

Na żądanie W. Józefa Gosiewskiego, zawiadamia się niniejszém, iż w księdze wieczystej dóbr Swiacka, w Woiewództwie Augustowskiem położonych, względem summy na rzecz zesłego Teofila Gosiewskiego, na tychże dobrach zabezpieczonej, zapisany jest akt toczącego się postępowania spad.

kowego; stósownie więc do artykułu 127. i 128. prawa Seymowego, wzywa się wszystkich, iakie bądź prawa do spadku mających, iżby w terminie dnia 27. Lipca r. b. 1825. r. przed niżej podpisanym Pisarzem Ziemiańskim w mieście Łomży osobiście się stawili, i prawa swe udowodniali.

Łomża, dnia 24. Lipca 1824. roku.

Hippolit Zimnoch, Pisarz Ziemiański.

#### OBWIESZCZENIE.

Na żądanie W. Barbary z Wrzesińskich Matkiewiczowóy wdowy, zawiadamia się ninieyszém, iż w księdze wieczystéy dóbr Bala Kownacka, z przyległościami, w Woiewództwie Augustowskiém położonych, zeszłego Ignacego Matkewicza dziedzicznych, zapisany iest akt toczącego się postępowania spadkowego; stósownie więc do artykułu 127. i 128. prawa Seymowego, wzywa się wszystkich, iakie bądź prawa do spadku mających, iżby w terminie dnia 28. Lipca 1825. r. przed niżej podpisanym Pisarzem Ziemiańskim w mieście Łomży osobiście się stawili, i prawa swe udowodniali.

Łomża, dnia 24. Lipca 1824. roku.

Hippolit Zimnoch, Pisarz Ziemiański.

#### OBWIESZCZENIE.

Na żądanie osób interessowanych, zawiadamia się ninieyszym, iż w Księdze wieczystéy Dóbr Chomontowo, w Powiecie Łomżyńskim, Woiewództwie Augustowskiém położonych, po zeszłym Juliannie z Zórawskich Jezewskiej, właścicielce summy złotych polskich 30,720. na tychże Dobrach zahypotekowaney, zapisany iest Akt toczącego się postępowania spadkowego; stósownie więc do Artykułu 127. i 128. prawa seymowego, wzywa się wszystkich, prawa do spadku mających, iżby w terminie dnia 23. Listopada. 1825. roku, przed niżej podpisanym Pisarzem Ziemiańskim w mieście Łomży osobiście się stawili, i prawa swe udowodniali.

Łomża dnia 20 Listopada 1824. roku.

Hippolit Zimnoch.

#### OBWIESZCZENIE.

Na żądanie strony interessowaney, zawiadamia się ninieyszym, iż w Księdze wieczystéy Dóbr Gieysztory nowe w Powiecie Seyneńskim, Woiewództwie Augustowskim położonych, po zeszłym Janie Michniewicz, iako właściciela summ na tychże Dobrach hypotekowanych, zapisany iest Akt toczącego się postępowania spadkowego; stósownie więc do Artykułu 127 i 128. prawa Seymowego, wzywa się wszystkich, prawa do spadku mających, iżby w terminie dnia 30. Listopada 1825. roku przed niżej podpisanym Pisarzem Ziemiańskim w mieście Łomży osobiście się stawili, i prawa swe udowodniali.

Łomża, dnia 20 Listopada 1824. roku.

Hippolit Zimnoch.